

ROZPORZĄDZENIA URZĘDOWE

KURJI BISKUPIEJ ŁOMŻYŃSKIEJ.

№ 11.

Łomża, dnia 3 listopada 1930 r.

Rocznik 1

T R E Ś Ć:

78. List Apostolski Ojca św. Piusa XI do Episkopatu Polski.	82. Pontificia Commissio ad Codicis Canones authentice interpretandos. Responsa ad proposita dubia.
79. Pismo Apostolskie o odpustach, udzielanych nauczającym lub uczącym się katechizmu.	83. Legalizacja wyciągów metrykalnych.
80. Dekret św. Penitencjarji Ap. o odpustach zupełnych.	84. Książki polecenia godne.
81. Instrukcja św. Kongregacji Sakramentów o kompetencji sędziego	85. Zmiany w duchowieństwie.

List Apostolski Piusa XI do Episkopatu Polski.

№ 78.

Dilectis Filiis Nostris

AUGUSTO S. R. E CARD HLOND

Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi

ALEXANDRO S. R. E CARD KAKOWSKI

Archiepiscopo Varsaviensi

ceterisque Poloniae Archiepiscopis et Episcopis

PIUS PP. XI.

Dilecti Filii Nostri, Venerabiles Fratres,

salutem et Apostolicam Benedictionem.

Communes litterae, quibus vos ea, qua in Nos estis, studiosa voluntate, de primi ex universa Natione Eucharistici Conventus, in urbe Posnania haud ita pridem celebrati, felicissimo exitu certiores Nos faciebatis, summa animum Nostrum perfundere laetitia. Ad Nos siquidem referebatis sollemnes eiusmodi coetus et in avitae religionis triumphum cessisse et in publicas caritatis vestrae erga Sacramentum Augustum erupisse significationes; itemque vestram vestro-

rumque cum Beati Petri Cathedra actuosam absolutamque coniunctionem sincera fide iterum testabamini. Quae quidem res minime profecto Nobis admirationem commoverunt; quandoquidem diu multumque—vel cum apud vos morabamur—eos experti sumus, quibus Poloniae cives, Nobis sane carissimi, praestant, nobilissimos humanitatis religionisque sensus: id igitur potius in causa est cur et vobiscum vehementer gratulemur, et plurimas una simul grates Deo referentes, auspiciam inde sumamus impensoris cotidie omnium alacritatis, qua optima istius populi pietatis prosperitatisque incrementa, divina opitulante gratia, provehantur.

Neque minus solacii delectationisque ex officiosis litteris hausimus, quas vos, dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, ex Episcopalibus coetibus nuper habitis ad Nos dedistis; quorum rationes—consultationes nempe atque inibi consilia—Venerabilis Frater Franciscus Marmaggi Archiepiscopus titulo Hadrianopolitanus, idemque Apostolicus apud vos Nuntius ad Nos rettulit diligenter. Haec Nos vel raptim legentes atque animo recolentes Nostro, perspicere facile potuimus quot causae, magni profecto ponderis, vos sollicitos haberint continenterque habeant; itemque earum licuit, uti par est, aestimare gravitatem opportunitatemque ad gregis profectum unicuique vestrum concrediti. Jamvero, consentaneum profecto est ut serius, occasione data, de singulis eiusmodi causis mentem sententiamque Nostram vobis aperiamus.

Interea tamen facere non possumus quin in argumentum, maximi quidem momenti, de quo in coetibus vestris actum est, propensam intendamus cogitationem voluntatemque Nostram; de Conventu dicimus ex universis Nationibus Eucharistico, apud vos etiam in posterum celebrando. At supervacaneum prorsus vobis est, Nos diu multumque morari in peculiari suscepti a vobis propositi utilitate inlustranda; vobis inquam qui omnino perspectum habetis quibus Nos curis ac sollicitudinibus eiusmodi in Augustum Altaris Sacramentum pietatis caritatisque documenta ubique provehere enisi simus. Patria siquidem vestra, praeclaris christianae religionis memoriis gloriisque, ad Eucharistiam praesertim spectantibus, praestantissima, ob eandem hanc causam digna Nobis videtur, quae novis inlustrioribusque fastis honestetur. Quid enim in Polonorum animis non potest catholica fides? Consentaneum igitur atque prorsus optabile Nobis videtur, ut, haud ita multo post, huiusmodi Congressio ex universis Nationibus Eucharistica apud vos etiam celebretur. Futurum siquidem confidimus ut, per hoc, quod adhuc superest, tem-

poris spatium, rerum adiuncta non tam ad inceptum totis viribus apparandum, quod vobis curae erit, quam ad illud, concordibus omnibus e ceteris quoque Nationibus feliciter exsequendum propitiora fiant.

Cum autem hic de publicis apud vos catholicae Ecclesiae celebrationibus agatur, hanc Nos occasionem nacti, id silentio praeterire nolumus quod vos in superiore Episcopali coetu, paucis abhinc annis habito, consilium iniistis, primum videlicet ex universa Natione Concilium opportuno tempore celebrandi; atque hac de causa Episcoporum vos consilium constituisse novimus, quibus cura esset ut res pro facultate appareretur. Quamvis inceptum eiusmodi ad efficiendum difficile profecto videretur atque inpraesens videatur, animis tamen sacrorum Poloniae Antistitum non una quidem magni ponderis causa ac ratio non observari non potuit, quibus iidem rationibus innixi opportunitatem rei utilitatemque agnoverunt. Has inter causas non postrema profecto ea fuit, quae ad ecclesiasticam disciplinam, et ad instituta consuetudinesque in variis Poloniae regionibus, seiunctis olim ac dissimili regimini subiectis, ordinanda atque, prout fieri potest, conformanda pertinet. Utcumque causa haec tantopere potest ad nova dilectae Polonorum gentis incrementa, spiritualia potissimum, conferre, ut digna prorsus videatur, ad quam studium convertatis vestrum, vestramque sollertiam.

Deum interea instanter precamur ut pastoralis navitati vestrae multiplicibusque laboribus, quibus ut animarum saluti prospiciatis nunquam parcitis, sapiet atque obsecundet divinae benedictionis auxilium; cuius quidem benedictionis ea sit auspex atque praenuntia, quam Nos, paternae benevolentiae Nostrae testem, cum vobis, dilecti Filli Nostri ac Venerabiles Fratres, tum gregibus vestris universonoque Poloniae populo effuso animo impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XVIII mensis Septembris, anno MDCCCXXX, Pontificatus Nostri nono.

(—) **Pius PP. XI.**

„Do Ukochanych Synów Naszych, Augusta św. Kościoła Rzymskiego Kardynała Hlonda, Arcybiskupa Gnieźnieńskiego i Poznańskiego, Aleksandra Św. Kościoła Rzymskiego Kardynała Kakowskiego, Arcybiskupa Warszawskiego, i wszystkich innych Arcybiskupów i Biskupów Polski — Papież Pius XI.

Wielebni Bracia i Ukochani Synowie, Pozdrowienie i Apostolskie błogosławieństwo.

Wspólny list, w którym z tą gorącą, jak zawsze, ku Nam miłością powiadomiliście Nas o pomyślnym zakończeniu pierwszego Narodowego Kongresu Eucharystycznego, który nie tak dawno odbył się w mieście Poznaniu, napełnił duszę Naszą najwyższą radością. Donosiliście Nam mianowicie, że te uroczyste obchody zamieniły się w triumf wiary ojców Waszych i w publiczne porywy wyznania miłości Waszej ku Przenajświętszej Eucharystji; tak samo zaświadczyliście i tym razem szczerą przekonania o Waszej owczarni, powierzonej Wam, czynnem i bezwzględnem zjednoczeniu ze Stolicą św. Piotra:

I nie zdziwiło Nas to oświadczenie bynajmniej, ponieważ już dawno i powielekroć—zwłaszcza gdyśmy pośród Was przebywali—doświadczyliśmy tych najbardziej szlachetnych uczuć i czci, jakie żywią ku Nam najukochańsi Nam synowie Polski. I to właśnie jest tą przyczyną, dlaczego zobopólnie z Wami się radujemy i wspólnie wypowiadając Bogu najwyższe uczucia wdzięczności, rościmy stąd nadzieję, że ten powszechny zapal przy łasce Bożej przyczyni się do coraz większego wzrostu i pomnożenia pobożności i pomyślności Waszego Narodu.

Nie mniej również radości i zadowolenia sprawiły Nam oficjalne sprawozdania, któreście Nam, Ukochani Synowie Nasi i Czcigodni Bracia, z konferencyj biskupich, niedawno odbytych, złożyli; o przyczynach zwołania ich, o przebiegu narad, jakoteż o uchwałach, na nich zapadłych, doniósł Nam pilnie Czcigodny Brat Franciszek Marmaggi, Arcybiskup tytularny Adrianopolitański i równocześnie Nuncjusz Apostolski w Polsce. Gdyśmy te sprawozdania skwapliwie odczytali i rozważyli w umyśle Naszym, łatwo mogliśmy się przekonać, jak wiele poważnych spraw zaprzętało i dotąd zaprzęta Wasz czujny umysł i serce; słuszną przeto było rzeczą, jak należy, roztrząsnąć ich wagę i doniosłość ku pożytkowi owczarni, każdemu z Was powierzonych. Nam zaś przystoi, abyśmy Wam później, przy odpowiedniej okazji, o każdej z tych spraw z osobna myśl Naszą i zdanie wypowiedzieli.

Narazie jednak nie możemy nie zwrócić szczególniejszej uwagi i zainteresowania się na jeden punkt naprawdę wielkiego znaczenia, nad którym radziliście na konferencjach Waszych: mamy na myśli Wszechświatowy Kongres Eucharystyczny, który ma się odbyć uroczysto w przyszłości w kraju Waszym.

Zbyteczną zupełnie byłoby rzeczą, byśmy zatrzymywali się nad wyjaśnieniami szczególnej korzyści powziętego przez Was za-

miaru, Wam — powtarzamy — którzy dobrze wiecie, z jak wielkiem staraniem i troskliwością usiłowaliśmy wszędzie popierać wszelkie dowody pobożności i miłości ku Najświętszemu Sakramentowi Ołtarza. A ponieważ Ojczyzna Wasza najbardziej wyróżnia się wspaniałą chwałą i wielkimi pomnikami wiary chrześcijańskiej, odnoszącemi się zwłaszcza do czci Najświętszej Eucharystji, dlatego właśnie godną się Nam wydaje, by znowu wspaniałym triumfem uczczoną być mogła. Bo czegoż może nie dokonać wiara katolicka w duszach Polaków?

Nietylko przeto ten projekt zgadza się z wolą Naszą, owszem, pożądaną byłoby dla Nas rzeczą, by taki wszechświatowy Kongres Eucharystyczny był u Was uroczyście obchodzony.

Spodziewamy się, że ten czas, jaki jeszcze pozostaje, troskliwie zużyjecie nietyle na szczegóły samego przygotowania Kongresu, ile na te sprawy, i to w porozumieniu z innemi narodami, by wykonanie go szczęśliwie i pomyślnie wypadło.

Ponieważ w tem miejscu mówimy o publicznych sprawach Kościoła katolickiego w Polsce, nie możemy przy tej okazji pominąć milczeniem tego, coście na poprzedniej konferencji biskupów, przed kilkoma laty odbytej, radzili. Na tej konferencji powzięliście zamiar urządzenia w odpowiednim czasie narodowego Synodu a więc wiemy, że w tej sprawie ustanowiliście Komisję z pośród biskupów, któraby miała za zadanie w miarę możliwości rzecz całą przygotować. Chociaż wykonanie tego przedsięwzięcia napotykało zaiste na wielkie trudności, które i dziś istnieć się zdają, nie jedna bowiem to sprawa i to wielkiego znaczenia i nie jeden powód zaprzątały czcigodnych Pasterzy Polskich, mimo to jednak uznawali oni dla słuszych przyczyn wagę i pożytek tej sprawy. Pomiedzy kwestjami niepośledniej wagi była ta, która odnosi się do karności kościelnej, do ustaw i zwyczajów, panujących w różnych dzielnicach Polski, rozdartych i podległych przedtem: każda innemu zaborowi i rządów i a to w tym celu, by te nierówności wygładzić i uporządkować w miarę możliwości. Ponieważ sprawa ta bardzo może się przyczynić do nowego pomyslnego wzrostu, przedewszystkiem duchowego, ukochanego Narodu Polskiego, godnem jest za prawdę, abyście w nią usiłowania Wasze i starania troskliwie włożyli.

Boga tymczasem usilnie błagamy, by usiłowaniom Waszym i licznym trudom, którym bezustannie dla zbawienia dusz oddawacie się, towarzyszyła i wspierała je pomoc błogosławieństwa Bo-

żego, którego to błogosławieństwa wyrazem i zapowiedzią, a Naszej ojcowskiej życzliwości świadectwem niech będzie to błogosławieństwo, które **Wam Ukochani Synowie i Czcigodni Bracia i trzodom Waszym i całemu Narodowi polskiemu z całego serca udzielamy**".

Dan w Rzymie, u św. Piotra dn. 18 września r. 1930, Pontyfikatu Naszego 9.

(—) **Pius PP. XI.**

№ 79.

Litterae Apostolicae

Innovantur indulgentiae christianam catechesim sive tradentibus sive suscipientibus concessae

Pius PP. XI.

Ad perpetuam rei memoriam. — Litteris Nostris Motu proprio datis die **XXIX** mensis Iulii, anno **MDCCCXXIII**, Nos apud Sacram Congregationem Concilii peculiare constituimus Officium, quod universam in Ecclesia actionem catechisticam moderaretur ac promoveret. Nunc autem eiusdem Officii Commissio catechetica, ad religiosam institutionem populi christiani ac praesertim puerorum magis magisque provehendam, enixas Nobis preces adhibet ut spiritualibus Indulgentiarum muneribus eos honestemus, qui christiano catechismo sive tradendo sive discendo operam praestent. Verum Decessores Nostri rec. mem. tum Paulus Pp. V, tum Clemens Pp. XII huiusmodi spiritualia dona iam concessere, quae tunc temporis satis apta videbantur; at nunc eadem augenda nostraeque aetatis necessitatibus congrua reddenda in Domino existimavimus. Abrogatis itaque indulgentiis ab iisdem Romanis Pontificibus hac in re antea concessis, conlato quoque consilio cum dilecto filio Nostro Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali Poenitentiario Maiore, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum eius Apostolorum Petri ac Pauli auctoritate confisi, omnibus et singulis christifidelibus, qui per mediam circiter horam et non minus quam per tertiam horae partem doctrinae christianae tradendae vel discendae saltem bis in mense operam dederint, eodemque in mense bis lucranda, diebus ad ipsorum arbitrium seligendis, *Plenariam Indulgentiam, dummodo vere poenitentes et confessi ac sacra Comunione refecti aliquam eccle-*

siam vel publicum oratorium visitaverint, ibique ad mentem Nostram seu Romani Pontificis preces effuderint, misericorditer in Domino concedimus. Praeterea christifidelibus iisdem, quoties per praefatum temporis spatium doctrinae christianae sive tradendae sive discendae operam navaverint, *Indulgentium partialem* centum dierum, contrito saltem corde acquirendam, largimur. Non obstantibus contrariis quibuslibet. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die XII mensis Martii anno MDCCCXXX, Pontificatus Nostri nono.
E. CARD. PACELLI, a Secretis Status.

Podając powyższe do wiadomości Kurja poleca, aby Wielebni Księża zaznajomili wiernych z treścią pisma Apostolskiego i zachęcili ich do korzystania z tych łask, z jakich korzystać może każdy wierny, który przez pół godziny, niemniej jednak dwudziestu minut naucza nauki chrześcijańskiej lub uczy się jej sam przez przeciąg tego czasu, i to przynajmniej dwa razy w miesiącu.

№ 80.

Dekret Św. Penitencjarji Apostoskiej (Dział Odpustowy) o odpustach zupełnych „toties quoties”.

Dnia 13 stycznia b. r. Św. Penitencjarja Apostolska (Dział Odpustowy) na wątpliwość postawioną¹⁾ (patrz A. A.S. t. XXII, str. 43) dała wyjaśnienie, że dla uzyskania odpustu zupełnego „Portiunculae” „toties quoties” należy odmówić za każdym nawiedzeniem przepisanego kościoła 6 Ojciec nasz, Zdrowaś Marjo i Chwała Ojcu, o czym również jest w dekrete z dnia 10 lipca 1924 r. (patrz A. A. S. t. XVI, str. 347). Ażeby rzecz była ujednostajniona i nie było miejsca na wątpliwości, Jego Świątobliwość Pius XI na audjencji, udzielonej Kardynałowi Penitencjarzowi Większemu w dniu 4 lipca 1930 r., raczył zarządzić, że przy uzyskiwaniu wszelkich odpustów

¹⁾ Wątpliwość była następująca: Czy, chcąc uzyskać odpust, trzeba obowiązkowo (modo praeceptivo) odmówić 6 Ojciec nasz, 6 Zdrowaś i 6 Chwała Ojcu czy też można odmówić inne modlitwy równoznaczne. Święta Kongregacja odpowiedziała, że trzeba odmówić 6 Ojciec nasz, Zdrowaś i Chwała Ojcu.

zupelnych „toties quoties” należy w przyszłości, nawiedzając kościół przepisany, odmówić wspomnianą ilość modlitw.

Dan w Rzymie, w Św. Penitencjarji Apostolskiej, dnia 5-go lipca 1930 r.

L. Kard. Lauri, Penit. W.

S. Teodori, S. P. Sekretarz.

№ 81

Instrukcja Św. Kongregacji Sakramentów o kompetencji sędziego w sprawach małżeńskich z powodu tymczasowego zamieszkania - quasi domicilii.

(*Acta Ap. Sedis, t. 22, str. 169, 171*).

Wśród zbyt wyuzdanego pędu do rozwodów, coraz więcej wzmagającego się w obecnym czasie, prawie u wszystkich narodów ustala się prawo, zezwalające obywatelom na zrywanie związków małżeńskich dowoli, albo z przyczyn nie poważnych, a co jeszcze gorsza, umyślnie i podstępnie stwarzanych, a stąd powstaje, że nawet katolicy małżonkowie łatwo dają się porywać żądzy zrywania małżeństw, gdy współżycie małżeńskie nie daje im tego szczęścia i spokoju, które, ulegając zbyt zmysłowości, sobie obiecywali.

Kościół Chrystusowy zaś odrzuca wszelką możliwość rozwodów, bo co Bóg złączył, tego człowiekowi rozłączyć nie wolno; nie mógł jednak pozbawić wiernych prawa przeprowadzenia procesów, w celu udowodnienia, że zawarte małżeństwo niema żadnego znaczenia wskutek pewnej, tkwiącej w związku małżeńskim przeszkody rozrywającej; jednak niezmiernej wagi jest to, aby rozpoznania sądowe o istnieniu przeszkody były przeprowadzane najściślej według przepisów prawa. Doświadczenie jednak przekonało, że, niestety, często małżonkowie, dogadzając więcej swojej żądzy, niż prawdzie, usiłują prowadzić sprawę w miejscu tymczasowego zamieszkania (in loco quasi domicilii), które sobie łatwo zdobywają, nie zważając na miejsce stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa.

Pomimo, że w sprawach małżeńskich tytuł kompetencji sędziego z powodu miejsca tymczasowego zamieszkania, zgodnie z kan. 1964, jest prawny, to jednak niema nikogo, ktoby nie widział niebezpieczeństw, które on stwarza; nietylko dlatego, że z braku zamiaru lub wystarczającej przyczyny do pozyskania miejsca tymczasowego

pobytu (quasi-domicilii), jak tego wymaga prawo, łatwo się nadarza możność podstępu do zdobycia fałszywego lub pozornego tytułu, lecz przede wszystkim dlatego, że wnosząc sprawę do sędziów, nie znających rzeczy i osób, łatwy się otwiera dostęp podstępom i nieuczciwości tak małżonków, sprzysięgających się przeciwko świętości i jedności małżeństwa chrześcijańskiego, jak i tych, którzy, szukając tylko zysku, uczą małżonków, jak mają sprawę postawić, i bardziej troszcząc się o wynik sprawy, niż o prawdziwość faktów, dobierają świadków i pouczają ich, aby zeznawali i stwierdzali to co jest zgodne z ich życzeniami.

Dla zapobieżenia tym tak godnym oplakania, niewłaściwościom, ta św. Kongregacja, która ma sobie poleconą opiekę nad karnością, dotyczącą Sakramentów, na ogólnym zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 1929 r. w Państwie Watykańskim, wydała następującą Instrukcję, którą Oficjałowie kuryj i inni sędziowie kościelni w sprawach małżeńskich z tytułu kompetencji miejsca tymczasowego zamieszkania (titulo quasi-domicilii competentes), ze względu na szczególniejszą uwagę rzeczy, najściślej będą musieli zastosować.

I.—Zanim Oficjał każdej kurji dopuści do rozpoznania powództwo przybyszów na mocy kompetencji tymczasowego zamieszkania, zwłaszcza osób obcej przynależności państwowej, należy rozpatrzyć sprawę w obecności obrońcy świętego węzła, z następujących punktów:

1) Czy tytuł tymczasowego zamieszkania, na mocy którego została przed jego trybunałem wytoczona sprawa, opiera się na prawnej podstawie, t. j. iż powinien być zdobyty kanonicznie.

2) Czy są powody i jakie, na których się opierając, małżonkowie pragną wytoczyć sprawę poza miejscem zamieszkania lub zawarcia małżeństwa.

3) Jaki jest tytuł oskarżenia małżeństwa o nieważność.

4) Jakie dowody i dokumenta mogą łatwiej tu złożyć strony, wobec tego, że są tak daleko od miejsca stałego pobytu, lub zawarcia małżeństwa.

5) Wypada prosić Ordynariusza kurji miejsca stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa o informacje w sprawie prawdziwości prośby, czyli powództwa jak i złożonych dowodów, a zanim się tych informacji nie otrzyma i nie uzna za wystarczające, nie można dalej prowadzić postępowania. O ile wyżej wskazany Ordynariusz stwierdzi, że małżonkowie zamierzali zwrócić się do trybunału tymczasowego miejsca zamieszkania dla zmylenia prawdy i z tej

przyczyny żąda przywołania sprawy do siebie, należy przedewszystkiem zbadać, czy mianowicie wypada przystać na żądanie Ordynariusza.

II. — W tem przedstanowczem dochodzeniu obowiązkiem obrońcy węzła świętego zgodnie z przepisami ogólnymi prawa w kano-
nach 1960, 1969, 1984, jest:

- 1) Ułożenie odpowiednich pytań co do powyższych artykułów.
- 2) Pilne rozważanie odpowiedzi stron i złożonych dokumentów i poczynienie o nich swoich uwag oraz prośba o przesłuchanie jednego, drugiego świadka lub zażądanie informacji stosownie do wypadku.

III. — Choć w tej sprawie incydentalnej, przedstanowczej obrońca węzła małżeńskiego pierwsze miejsce zajmuje, tak dalece że można twierdzić, iż o tyle się uniknie przewidzianych w tej Instrukcji niewłaściwości, o ile obrońca obowiązek swój starannie wykona, to jednak do Oficjała tej kurji, do której wpływa sprawa z tytułu tymczasowego miejsca zamieszkania, należy kierowanie sprawą incydentalną, oraz prowadzenie i wyrokowanie w tem, co zmierza do należyte o określenia kwestji incydentalnej, zgodnie z kano-
nami 1837—1841.

IV.—1) Dlatego Oficjał powinien wezwać przed sąd małżonków albo też i świadków na prośbę stron lub obrońcy węzła, albo też z urzędu wezwanych, i podać zbadaniu według formy pytań, ułożonych, zgodnie z prawem, przez obrońcę węzła.

2) Do Oficjała należy tak pokierować sprawą, aby nie powoływano zbytecznych świadków, ani też składano dowodów i dokumentów, nie mających ścisłej łączności ze sprawą; w przeciwnym razie kwestja ze swej natury przedstanowcza i mająca się rozstrzygnąć doraźnie, stałaby się zawiłą i trudną do rozwiązania, i w ten sposób łatwoby się otwarła droga oszukaństwu i podejściom.

3) Dlatego, gdy Oficjałowi będzie się wydawała sprawa dostatecznie wyjaśnioną, dowodowo, po wysłuchaniu zdania obrońcy, ma on zdecydować o zamknięciu postępowania sądowego sprawy przedstanowczej.

4) Wreszcie po zważeniu wszystkiego, co w tej sprawie zostało złożonem i przyjęciu uwag obrońcy węzła, jak również po pilnem rozważeniu informacji Ordynariuszy miejsca stałego zamieszkania i zawarcia małżeństwa (*Ordinariorum dimicilii et contractus*),

zwłaszcza gdy ci sprawę do siebie przywołują, sędzia sam ogłosi dekret, którym przekazuje sprawę albo sędziemu tymczasowego miejsca zamieszkania, albo sędziemu stałego miejsca zamieszkania, albo zawarcia małżeństwa (vel attribuat iudici quasi domicilli vel iudici domicilii aut contractus).

5) Jeżeli obrońca węgła nie zadawał się tym dekretem i prosi o przeniesienie sprawy nieważności do sędziego miejsca stałego zamieszkania lub zawarcia małżeństwa, winien spisać swe uwagi, popierając swój sprzeciw stosownymi dowodami.

6) Wolno stronom, albo jednej z nich, wnieść sprzeciw przeciwko dekretowi sędziego i złożyć na to swoje dowody i dokumenta.

7) Po ich należytem rozważeniu, Oficjał kurji na mocy kan. 1841 może swój dekret sprostować albo odwołać.

8) Jeżeli sędzia, po rozważeniu wszystkiego, pozostał przy swoim dekrete i zatwierdził go, sprawę incydentalną należy wówczas w drodze rekursu obrońcy węgła przekazać do określenia tej św. Kongregacji.

V. — 1) Ilekroć sprawa nieważności zostaje rozstrzygnięta przez sędziego miejsca tymczasowego zamieszkania, a ta św. Kongregacja kompetencji tej swym reskryptem nie zaaprobuje, obrońca węgła w drugiej instancji powinien nasamprzód poddać zbadaniu akta instancji przedstanowczej w sprawie kompetencji miejsca tymczasowego zamieszkania i gdyby sądził, że sprawa nie była należyście określona, powinien sprawę przesłać do tej św. Kongregacji.

2) Jeżeliby była wytyczona sprawa o nieważność w kurji pierwszej instancji na mocy kompetencji z tymczasowego miejsca zamieszkania strony pozwanej przed ogłoszeniem tej Instrukcji, do obrońcy węgła będzie należało poruszać sprawę o kompetencji i przyczynić stosowne uwagi i dowody, jakie w Bogu będą mu się wydawały za najbardziej właściwe, stosownie do powagi swego urzędu i o sprawie donieść do tej św. Kongregacji, jeżeli powstanie poważne podejrzenie, że zaszło oszukaństwo, podstęp albo przynajmniej błąd w zadecydowaniu tytułu kompetencji.

3) To samo prawo i obowiązek ma obrońca węgła w trzeciej i dalszej instancji.

Powyższą instrukcję na audjencji w dniu 22 grudnia 1929 r. Jego Świątobliwość Papież z Opatrzności Bożej Pius XI, po wysłuchaniu sprawozdania niżej podpisanego sekretarza św. Kongregacji, uznać i potwierdzić raczył i nakazał przekazać wykonaniu wszyst-

kich kuryj diecezjalnych, kładąc to na sumienie Arcybiskupów i Biskupów, bez względu na jakiegokolwiek bądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w gmachu św. Kongregacji Sakramentów
dn. 23 grudnia 1929 r.

† M. Kard. Lega Biskup Tuskulański, prefekt.

D. Jorio, sekretarz.

№ 82.

Pontificia Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos. Responsa ad proposita dubia.

(Acta Ap. Sedis, vol. XXII. Num. 8, pag. 365).

Emi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenariō coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. — De Novitiatus interruptione.

D. An sub verbis *quacumque ex causa* canonis 556 § 1 comprehendatur etiam transitus in aliam novitiatus domum, de quo in § 4 eiusdem canonis.

R. *Affirmative.*

II. — De Diacono Sacram Communionem ministrante.

D. An Diaconus, sacram Communionem ad normam canonis 845 § 2 ministrans, possit et debeat in fine ritus benedictionem manu impertire iuxta Rituale romanum, tit. IV. cap. II, n. 10.

R. *Affirmative.*

III. — De Fillis legitimatis.

D. An filii legitimati per subsequens parentum matrimonium habendi sint uti legitimi ad effectum, de quo in canone 1363 § 1.

R. *Affirmative.*

Datum ex Civitate Vaticana, die 13 mensis Julii anno 1930.

P. Gasparri, Praeses,

I. Bruno, Secretarius.

№ 83.

Legalizacja wyciągów metrykalnych.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

ODPIS.

Nr. AC. 7482/3

Do

Warszawa, dn. 4 września 1930 r.

Pana Wojewody

Legalizacja wyciągów metrykalnych —
kompetencja.

w Białymstoku.

Na tle spraw o wydobycie przez obywateli polskich spadków, premij asekuracyjnych sum odszkodowawczych i t. p. ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w praktyce wyłaniały się często wątpliwości n. t., jaka władza naczelna kompetentna jest do legalizowania metryk, wystawianych w wymienionych wyżej celach przez duchownych wyznań chrześcijańskich pełniących w woj. wschodnich funkcje urzędników stanu cywilnego.

Na podstawie porozumienia zainteresowanych czynników międzyministerjalnych ustalono ostatecznie, że władzą tą jest nie jak dotąd Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lecz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, przyczem legalizacja dokonywana będzie jak dotychczas w toku instancji administracyjnych.

O powyższym zechce Pan Wojewoda powiadomić właściwe Konsystorze celem należytego pouczenia zgłaszających się petentów.

(—) *Pilecki*

Naczelnik Wydziału.

№ 84.

Książki polecenia godne.

I. Katol. Tow. Wyd. „Kronika Rodzinna” w Warszawie, Podwa-
le 4, wydało w polskim tłumaczeniu książkę ks. J. Letourneau
p. t. Przewodnik kapłana podczas jego rekolecyj rocznych.

Książka ta jest przeznaczona wprawdzie jako podręcznik dla
kapłanów odprawiających swoje coroczne rekolekcje w seminarjum
lub w jakim domu zakonnym. Z równym atoli pożytkiem służyć
może do odprawiania rekolekcyj w sposób prywatny lub do od-
świeżania w ciągu roku wrażeń rekolekcyj wspólnie odbytych.

Zwracam WW. Duchowieństwu uwagę na tę książkę.

II. Ks. Michał Kłepacz, Prof. semin. duch. w Kielcach, napisał
książkę p. t. Duchowieństwo w obec nowoczesnych prądów w szko-

le polskiej. Z książką tą powinno się zapoznać tak duchowieństwo jak katolickie nauczycielstwo. Cena 4 zł.

Łomża, 28/10 1930.

† Stanisław Bp.

№ 85.

Zmiany w duchowieństwie.

Mianowani:

1. Ks. prob. R. Modzelewski z Łysych — proboszczem w Piekutach.
2. Ks. prob. A. Gerwel z Piekut — proboszczem w Łysych.

Zmarli.

- Dn. 16 października b. r. Ks. Kan. J. Czarnowski w Kobylinie.
Dn. 19 października b. r. Ks. prob. E. Sasinowski w Poświętnem. R. i. P.

